

1. PLATELIAI. AIDAS RAKETŲ ŠACHTOSE

- Platelių lankytojų centras, 56.042539, 21.815678
- prie Platelių lankytojų centro
- 26 km
- 1 diena
- 90 proc. asfaltuoti dviračių takai, 10 proc. miško takeliai
- taip

visi

Tai yra vienas populiariausių dviračių maršrutų. Jį rekomenduojame išbandyti visi, bent kartą čia lankęsi. Kodėl? Maršrutas nesudėtingas, žiedinis, jame gausu lankytinų objektų, puikiai tinka važiuoti su vaikais. Be to, vingiuoja palei ežerą, o karštą dieną tai didžiulis pranašumas. Ši trasa tinka ir nerūtingiems dviračio ar nenorintiems jo gauti per visą Lietuvą, nes Plateliuose yra dviračių nuomos punktas.

Maršrutas veda aplink Platelių ežerą. Legenda byloja, kad kadaise čia plytėjo pievos. Vieną dieną atslinko didelis juodas debesis. Žmonės skubėjo šienauti pievas, o tas debesis vis leidosi ir vos baigus darbą prapliupo lyti. Viena sena moteriškė nusišėbėjo: „Ką platė lėj! Ką platė lėj!“ Sulig tais žodžiais debesis plūptelėjo į pievas – ir taip atsirado Platelių ežeras.

Visi plateliškiai kalba tik žemaitiškai. Jei nesate kilę iš Žemaitijos, vietinių paklauskite kelio, atsakymo galite ir nesuprasti. Kad būtų lengviau susikalbėti, su žemaičių kalba ir Platelių apylinkėmis susipažinkite kelionę pradėdami **Platelių lankytojų centre**.

Keliaudami maršrutu prieš laikrodžio rodyklę pasieksite **Platelių dvaro sodybą**. Platelių dvaras iki XVIII a. pabaigos buvo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės nuosavybė, vėliau iki 1940 m. priklausė prancūzų grafų Šuazel-Gufjė giminei. Architektūrinę ir kraštovarkinę vertę

Užgavėnių ekspozicija Platelių dvaro arkliedėse

turinti Platelių dvaro sodybą su išlikusiais XIX–XX a. pradžios pastatais (jauja, oficina, arklide, svirnu, rūsiu) ir parku yra valstybės saugoma kultūros vertybė. **Dvaro arkliedėje** galite apžiūrėti Užgavėnių ekspoziciją – pirmąjį Užgavėnių muziejų Lietuvoje. O svirne rasite moderniai įrengtą dvaro istorijos, senųjų Platelių, Pilies salos praeities bei etnografijos ekspoziciją. Taip pat daugiau sužinosite apie XVII a. lietuvių pamėgtą žaidimą – ripką

(ritinį) – ir susipažinsite su mažiausiu šių kraštų paukščiu, kuris yra lengvesnis už 2 eurų monetą!

Malonu pasivaikščioti po **Platelių dvaro parką**, pradėtą formuoti XIX a. Įdomu, kad šis parkas – didžiausia šikšnosparnių buveinė visoje Žemaitijos nacionalinio parko teritorijoje! Be to, čia auga gamtos paminklais paskelbti **Raganos uosis** ir **Platelių liepa**. Raganos uosis – seniausias Lietuvos uosis. Pasakojama, jog senovėje raganos ir velniai,

Platelių dvaro parkas iš paukščio skrydžio

Siberijos apžvalgos bokštas

norėdami iš žmonių atimti gėrybes, juos klaidindavo. Kartą viena ragana šiame parke paklaidino seną moterėlę. Toji čia ilgai klajavo lyg po didžiausią girią, pavargo ir prisėjo prie uosio pailsėti. Vos moterėlei užmigus, ragana čiupo iš jos duonos kepalą, bet tą pačią akimirką užgiedojo gaidžiai. Ragana

iš pykčio trenkė duonos kepalą į medį ir tas gumbu pavirto. Ar matote tą gumbą?

Keliaudami toliau privažiuosite **Sidabro kalną**, ant kurio stovi 15 m aukščio **apžvalgos bokštas**. Iki jo veda laipteliai, tad dviračius verčiau palikti tako pradžioje. Įkopę į bokštą, galėsite apžvelgti apylinkes nuo kalvos, iškilusios net 165 m virš jūros lygio! Sidabro kalną iš trijų pusių supa Siberijos pelkė ir Kunigo upė. Užlipus vaizdas gniaužia kvapą.

Pasigrožėję panorama iš itin aukštai, keliaukime į lankytiną vietą, esančią po žeme, – požeminį bunkerį ir raketų šachtas **Šaltojo karo muziejuje**. Tai vienintelė Europoje ekspozicija, įrengta buvusiam Sovietų Sąjungos šachtiniame balistinių raketų paleidimo komplekse. Sunku patikėti, jog čia dislokuotos raketos buvo pajėgios sunaikinti visą Europą. Ar verta čia apsilankyti? Be abejonės. Tai vienas

Šaltojo karo muziejus iš paukščio skrydžio

Platelių ežerynas

įspūdingiausių muziejų, kuriuose man teko lankytis.

Jei neskubate, verta pasivaikščioti pro muziejų einančiu 3 km ilgio **Plokštinės pažintiniu taku**. Juo keliaudami pamatysite buvusios karinės bazės tvoros liekanų, šikšnosparnių inkilų, pereisite eglynu, beržynu, pasigrožėsite kalvotu reljefu, žiemą neužšalnančiu Pilelio šaltiniu. Tikima, kad šio šaltinio vanduo turi gydomųjų savybių, nes teka į rytus.

Jei šiek tiek išklysite iš kelio ties Paplaute, galėsite pasimėgauti gražia **Sultekio (Minijos) tvenkinio** panorama. O jei už kelių kilometrų pasuksite dešinėn, išvysite nuorodas į **paukščių stebėjimo vietą**. Čia lankantis pravartu turėti žiūronus, tačiau galbūt ir be jų pavyks pamatyti ką nors įdomaus.

Keliaudami mišku pasieksite **Šeirės pažintinį taką**. Čia susitiksime su Šeirės pušimi, paskelbta gamtos paminklu,

Dvišakė eglė, Kumelkakte – atsitraukiančio ledyno palikta kalva. Šis pažintinis takas veda ratu, tad jei nesinori skubėti atgal prie palikto automobilio, galima apsukti papildomą ratą vadovaujantis tako nuorodomis.

Maršruto pabaigoje laukia **Platelių ežero apžvalgos aikštelė**. Tai puiki vieta stabtelėti prieš keliaujant namo ir žvelgiant į gelą vandenį prisiminti gausius dienos įspūdžius.

IDOMU

Platelių ežero Pilies saloje XV a. stovėjo Lietuvos didikams priklausanti pilis. Salą su Šventorkalniu, kuriame buvo senoji Platelių gyvenvietė, jungė beveik 300 m ilgio tiltas. Jo poliai išlikę iki šių dienų.

31. IŠ ŠILUTĖS Į NIDĄ IR ATGAL

Šilutės turizmo informacijos centras,
55.340707, 21.460959

maršruto pradžioje

29 km Šilutė–Ventė ir
26 km Uostadvaris–Šilutė

2 dienos

asfaltas, dviračių takai, žvyrkelis

ne

MTB, hibridinis

Papildoma informacija: į Šilutę patogiu atvykti traukiniu arba tarpmiestiniu autobusu. Svarbu atkreipti dėmesį, jog keltai plaukia tik vasaros sezonu. Planuodami kelionę pasidomėkite keltų plaukimo grafiku. Galbūt, atsižvelgiant į keltų grafiką, jums bus patogesnis maršrutas priešinga kryptimi.

1 DIENA

Kelionę pradėdama **Šilutėje**. Mieste, kuris man pirmiausia asocijuojasi su *sekretais*. Šiuo unikaliu projektu, neturinčiu analogų

Hugo Šojaus dvaras-muziejus

ne tik Lietuvoje, bet ir Europoje, atskleidžiama miesto istorija. Net į jokių muziejų nereikia eiti, viską gali sužinoti žingsniuodamas šaligatviu pagrindine gatve! Apžiūrėkite *sekretus* abiejose Lietuvosinkų gatvės pusėse. Ar rasite *sekretą* su dviračiais?

Riedėdami nuo vieno langelio šaligatvyje prie kito, nepamirškite ir pakelti akių į viršų – **miesto centrinę dalį** puošia nuostabi architektūra. Čia pamatysite **Hugo Šojaus dvarą, teismą ir kalėjimą, pašta, gaisrinę, uostą, geležinkelio stotį**. Miesto istorinė dalis yra paskelbta urbanistikos paminklu.

Mažame mieste neliksime nepastebėję ryškaus **geltono tilto per Šyšą**. 61 km ilgio upė turi vaizdingus krantus, juose gausu bebrų užtvankų. Jas galima apžiūrėti turistaujant baidarėmis ar kanojomis.

Pasisvečiavusi Šilutėje, keliauju Ventės kryptimi. Dešinėje privažiuoju **Aukštumalos pažintinį taką**. Dviratį palieku tako pradžioje ir toliau keliauju pėsčiomis. Vos

už kelių metrų prie pat tako mane pasitinka dailiai susisukusi ir saulėje besišildanti angis. Teko girdėti, jog kai kurie metų metais svajoja sutikti angį, o man tokia laimė nusišypsojo nė neieškant! Žingsniuojau toliau **pelkės** link. Ši ypatinga vieta laikoma pasaulio pelkėtyros mokslo lopšiu. Nežinau, kodėl anksčiau čia niekad neužsukau. Tai yra viena **gražiausių mano matytų vietų!** Keliaudama taku stebiu smaragdines pelkinių ežerėlių akis, minkštus, raustančius spanguolių karolius, kreivas nykštū-

IDOMU

Aukštumalos pelkė įrašyta į Ramsaro konvencijos tarptautinės svarbos teritorijų sąrašą, o 2004 m. išlikusi pelkės dalis tapo Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ dalimi.

kines pušaites ir berželius. Tako pabaigoje lipu į **apžvalgos bokštą** ir fotografuoju šį grožį akimis.

Aukštumalos pažintinis takas

DOMU

Apie Šilutės sekretą „Dviračių parduotuvė“

„I ją pirkti tėčiui dviračio ėjome visa šeima. Beveik metus namuose buvo kalbama apie šį pirkinį. Vieną rudenį, parėdavęs dvi geras karves, tėtis nusprendė: „Pirksiu.“ Dviračiai populiarėjo žaibiškai. Jais važinėjo visi miesto policininkai. Mano brolis varvančia seile žiūrėjo į naująjį tėčio pirkinį. Mes su mama apie dviratį nesvajojome. Tuo metu jais važinėjo tik keletas pačių drąsiausių moterų.“

Iš pelkės keliauju į **Ventės ragą**. Užsuku į **Ventės rago ornitologinės stoties lankytojų centrą** pamatyti paukščių migracijos ekspozicijos. Moderniai įrengtoje salėje apžiūri paukščių iškamšas ir užkylu

Ventės ragas iš paukščio skrydžio

į **apžvalgos aikštelę**, iš kurios galima apžvelgti visas Ventės rago apylinkes. Čia pat sustatyti monokliai paukščiams stebėti.

Vėliau keliauju kelto link, plaukiu į **Nidą** ir jau varvinu seilę svajodama apie vietinių žvejų rūkytas žuvis, kurias valgysiu vakarienei.

2 DIENA

Ryte einu sutikti saulės prie **Saulės laikrodžio** ir pasimėgavusi jūros bangomis keliauju keltu į Uostadvarį. Mane pasitinka laivybai jau nebenaudojamas **švyturys**. Netoliese yra **vandens kėlimo stotis**, kuri anksčiau buvo naudojama vandeniui iš apsemtų Rusnės plotų išsiurbti. **Rusnėje** yra žemiausia Lietuvos vieta. Miestelis susiformavęs žemiau jūros lygio, jį nuo apseimimo saugo pylimai. Tačiau jų ne visad pakakdavo, tuomet turbina susiurbdavo pievų vandens perteklių ir išleidavo jį į

Saulės laikrodis Nidoje, ant Pamidžio kopos

Atmos upe. Garo turbina sukldavo milžinišką veleną ir taip pumpuodavo vandenį iš potvnio apsemtų pievų. Tai pirmas tokios paskirties statinys visoje Lietuvoje, tad jis ne tik technikos istorijos paminklas, bet ir regioninės architektūros istorijai itin vertingas objektas.

Toliau važiuoju tyrinėti **Rusnės salos** ir pasiekiu **Uostadvario apžvalgos bokštelį**. Iš jo galima pasigėrėti Nemuno priešakinės deltos gamtinio rezervato gamta, Kuršių mariomis ir toluoje besidriekiančia Kuršių nerija.

Tarp dviejų upių – **Pakalnės ir Rusnaitės** – yra įrengtas **Pakalnės pažintinis takas**. Keliaudami juo susipažinsite su tipingu užliejamų pievų kraštovaizdžiu, augalija ir gyvūnija, būdingais dirvožemiais, poldeinių sistema, melioracijos įtaka gamtai.

Prieš išvažiuodama iš Rusnės salos, dar užsuku prie buvusio **Peterso tilto**.

Išties keista vieta. Atrodo, lyg kažko trūktų. Apsižvalgę keliauju prie **paminklo Indijos tautos tėvui Mahatmai Gandžiui ir jo bendražygiui Hermanui Kalenbachui**, kurio vaikystė prabėgo čia, Rusnėje. Tada grįžtu atgal į Šilutę, kur palikau savo automobilį.

Pasiplaukiojimas Rusnėje

POILSIAVIMAS IR STOVYKLAVIMAS

Ruošiantis pirmosioms ilgesnėms išvykoms dviračiu, svarbu tinkamai suprasti sąvokas „poilsiaavimas“ bei „stovyklavimas“ ir kuo poilsiaavietė skiriasi nuo stovyklavietės. Ne viskas, kas leidžiama stovyklavietėje, leidžiama ir poilsiaavietėje.

Poilsiaavietės skirtos trumpalaikiam poilsiui gamtoje be nakvynės. Tarkime, važiuojant dviračiais poilsiaavietėse galima sustoti atgauti jėgų, papietauti, užkąsti. Dažniausiai jose būna įrengti lauko baldai: stoginės, suoliukai, stalai, šiukšliadėžės. Paprastai greta būna įrengtos ir automobilių stovėjimo aikštelės. Poilsiaavietės neretai rasite prie vandens telkinių, tačiau nors ir noretęsi nubudus pasigerėti saulės spinduliais, žaidžiančiais vandens paviršiumi, deja, poilsiaavietėse negalima statyti palapinių, nebent toje vietoje yra įrengta oficiali ir teisėta stovyklavietė. Tačiau tai jau kita sąvoka.

Stovyklavietės yra skirtos poilsiui su nakvyne palapinėje. Jos dažnai būna įrengtos prie vandens telkinių, nes būtent jie masina keliautojus. Čia rasite laužavietes, lauko baldus, stogines, tualetus, konteinerius šiukšlėms. Taigi stovyklavietėse paprastai būna įrengta visa infrastruktūra, reikalinga kelių dienų poilsiui su nakvyne.

Trumpai tariant, esminis skirtumas tarp poilsiaavietės ir stovyklavietės yra tai, kad poilsiaavietėje draudžiama apsisistoti su palapinėmis, o oficialios stovyklavietės tam ir skirtos.

Ilsintis gamtoje svarbu laikytis viešosios tvarkos ir netrukšmauti, kad netrukdytume ne tik kitiems poilsiautojams, bet ir laukiniams gyvūnams. Taip pat nevalia skinti augalų, ypač jei jie atrodo nematyti, nes tai gali būti saugomos rūšys. Daugiau apie tvaraus keliavimo principus skaitykite 273 p.

Apsistoti poilsio su palapinėmis miškuose galima tik oficialiose stovyklavietėse, kempinguose. Kur tokias vietas rasti, geriausia klausti tos vietovės lankytojų centre, nes vienos interneto svetainės, kurioje būtų nurodytos visos stovyklavietės ir pateikiama bei atnaujinama aktuali informacija, nėra.

Jei keliausite į pajūrį, žinokite, jog paplūdimiuose bei kopose nakvoti irgi draudžiama. Taip pat draudžiama statyti palapines ir kurti laužus visoje Kuršių nerijos nacionalinio parko teritorijoje, išskyrus Nidos kempingą.

BAUDOS

Pirmą kartą pažeidus taisykles, galima atsipirkti tik įspėjimu. Tačiau verta žinoti, jog pažeidėjui, stovyklaujantiems neleistinoje vietoje, pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksą, gali būti skiriama bauda nuo keliasdešimt iki kelių šimtų eurų. Baudos dydis nustatomas įvertinus žalos, padarytos gamtai, dydį. Pavyzdžiui, atsižvel-

giama į tai, ar buvo deginamas laužas neleistinoje vietoje, ištrypta miško paklotė, palikta šiukšlių ir pan.

„NATURA 2000“

„Natura 2000“ – europinės svarbos saugomų teritorijų ekologinis tinklas Europos Sąjungos šalyse, kurio paskirtis – saugoti ir atkurti nykstančias Europos Bendrijos svarbos buveines ir rūšis. Tinklas kuriamas biogeografinių regionų pagrindu. Lietuva patenka į borealinį regioną kartu su kitomis Baltijos valstybėmis.

Suintensyvėjus žemės naudojimui, visoje Europoje kilo grėsmė natūralioms buveinėms, sumažėjo daugelio rūšių populiacijos. Tai prasidėjo daugiau nei prieš 100 metų ir tęsiasi iki šiol. Pastebima, kad natūralių buveinių lieka vis mažiau. Anksčiau buvusios gausios gyvūnų populiacijos

šiandien sparčiai nyksta, o kai kurioms rūšims gresia visiškai išnykimas. Iš 10 tūkst. ES esančių augalų rūšių 3 tūkst. yra nykstančios, o 27 rūšims gresia išnykimas.

Teisinis „Natura 2000“ pagrindas yra dvi ES gamtos apsaugos direktyvos – Paukščių ir Buveinių. Buveinių apsaugai svarbios teritorijos (BAST) yra steigiamos remiantis Buveinių direktyvos I ir II priedais bei kriterijais. Paukščių apsaugai svarbios teritorijos (PAST) steigiamos remiantis Paukščių direktyvos I priedu, o paukščių rūšys, nurodytos šiame priede, yra pagrindinis kriterijus. ES gamtos apsaugos politika remiantis Paukščių ir Buveinių direktyvomis užtikrina efektyvią unikalios biologinės įvairovės apsaugą visoje Europoje. Taip pat užtikrina, kad visos ES šalys turi tuos pačius teisinius įsipareigojimus saugant teritorijas, įtrauktas į „Natura 2000“ tinklą.

UNESCO

1991 m. spalio 7 d. Lietuvai įstojus į Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizaciją (UNESCO), pradėta bendradarbiauti su tarptautinėmis patariamosiomis kultūros paveldo organizacijomis (ICOMOS, ICCROM, IUCN), atsirado galimybė į UNESCO Pasaulio paveldo sąrašą sicilyti įrašyti išskirtinę visuotinę vertę turinčius Lietuvos kultūros ir gamtos paveldo objektus.

Į Pasaulio paveldo sąrašą įrašyti keturi objektai:

- Vilniaus istorinis centras (1994 m.) – didžiausias senamiestis Centrinėje ir Rytų Europoje (susipažinti galite Vilniaus maršrute, 24 p.);
- išskirtiniu kultūriniu kraštovaizdžiu pripažinta Ankstyvuosius viduramžius menanti Kernavės archeologinė vietovė (2004 m.);

- Kuršių nerija (2000 m., bendra Lietuvos ir Rusijos Federacijos teritorija) (susipažinti galite Kuršių nerijos maršrute, 146 p.);
- tarpvalstybinis mokslo pažangą liudijantis Struvės geodezinis lankas (2005 m., Baltarusija, Estija, Suomija, Latvija, Lietuva, Moldova, Norvegija, Rusijos Federacija, Švedija, Ukraina) (susipažinti galite Medininkų pilies maršrute, 168 p.).

Į Pasaulio paveldo sąrašą taip pat pretenduoja Kauno modernizmo architektūra.

Į UNESCO Reprerzentatyvųjį žmonijos nematerialaus kultūros paveldo sąrašą įtrauktos trys Lietuvos kultūros vertybės: dvasinės kultūros fenomenas – kryždirbystė ir kryžių simbolika Lietuvoje (2001 m.), dainų ir šokių švenčių tradicija Estijoje, Latvijoje ir Lietuvoje (2004 m.) bei Europos muzikiniu fenomenu laikomos lietuvių polifoninės dainos – sutartinės (2010 m.).

LANKYTOJO BILJETAS

Nuo 2015 m. nacionaliniuose ir regioniniuose parkuose įvestas lankytojo bilietas. Jį įsigiję žmonės gali prisidėti prie saugomų teritorijų puoselėjimo. Nors norint lankytis gamtoje sumokėti mokesčio nebūtina, tačiau savanoriškas bilieto įsigijimas išreiškia lankytojo pritarimą ir norą, kad saugomose teritorijose būtų sutvarkytos rekreacinės, lankomos vietos, pažintiniai takai. Lankytojo bilietas didina lankytojų sąmoningumą ir prisideda prie gamtos puoselėjimo.

Už lankytojo bilietą gautos lėšos skiriamos gamtos objektams, rekreacinėms teritorijoms prižiūrėti, tvarkyti, informaciniams stendams atnaujinti, taip pat šviečiamajai gamtosauginei veiklai vykdyti.

Informacija apie lankytojo bilieto kainą ir įsigijimą rasite čia:

www.minamkartu.lt/lankytojobilietas

KOKĮ DVIRATĮ IŠSIRINKTI?

Tai turbūt pirmas klausimas, kylantis nusprendus įsigyti naują dviratį. Ir jei būtent dabar apie tai svarstote – atsivertėte tinkamą puslapį. Šiame poskyryje apžvelgsiu, į ką vertėtų atkreipti dėmesį renkantis dviratį. Naudingos informacijos ras ir tie, kuriems nevisiškai aišku, kuo skiriasi dviračių tipai, knygoje nurodyti prie maršrutų aprašymų.

Nors dviračių tipų yra dešimtys, tačiau populiariausi ir pagrindiniai yra šie:

Kalnų (angl. *mountain bike*, MTB). Tai dviračiai, skirti keliauti miško keliukais ar net bekele. Dėl platių padangų jais lengvai įveiksite medžių šaknis, grubius akmenis, nesunkiai pervažiuosite balas. Trumpai tariant, jie puikiai tinka nuotykiams miškuose. Mėgstantiems techninį važiavimą kalnų dviračiai leidžia išbandyti savo ribas, o nemėgstantiems sportuoti tiesiog padidina pravažumą sudėtingomis sąlygomis. Dauguma turi platų vairą, kuris užtikrina didesnį vairavimo tikslumą. Yra kelios kalnų dviračių subkategorijos: įprastiniai su maždaug 2 colių (1 colis atitinka 2,54 cm;

colis žymimas ") pločio grubaus rašto padangomis; plačiaračiai (angl. *fat bike*); visiškos amortizacijos (angl. *full-suspension*); priekinės amortizacijos (angl. *hardtail*); be amortizatorių (angl. *rigid*). Dažniausiai kalnų dviračio ratai būna nuo 26 iki 29 colių skersmens.

Plento. Tai nedidelio svorio dviračiai su plonomis padangomis. Jais važiuojama maksimaliai pasilenkus į priekį, norint sumažinti oro pasipriešinimą ir riedėti greičiau. Plento dviračiai skirti važinėti lygia

Kernavės piliakalnių kompleksas

